N°. 410. # DE GRONDWET. 1854.

VERSCHIJNT Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

DINGSDAG 19 SEPTEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beursteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet. Jan Hendrikstraat, № 250.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 1.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . „ 1.80.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië: VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

Staten-Generaal.

Opening der gewone Vergadering van 1854—1855.

VEREENIGDE ZITTING DER BEIDE KAMERS, VAN MAANDAG 18 SEPTEMBER 1854.

Nadat de leden der beide Kamers zich achtervolgens in de Vergaderzaal van de Tweede Kamer hadden vereenigd, wordt tegen 12½ ure de Vergadering door den heer Mr. J. A. Philipse geopend, die, door den heer Griffier der Tweede Kamer, een besluit van Z. M. den Koning, den 10 dezer genomen, doet voorlezen, waarbij hij, Mr. J. A. Philipse, benoemd wordt tot Voorzitter der Eerste Kamer, gedurende de aanstaande zitting der Staten-Generaal.

De Voorzitter alzoo, ingevolge art. 103 der Grondwet, met het beleid der Vergadering in de tegenwoordige vereenigde zitting belast zijnde, benoemt eene Commissie van 18 leden der beide Kamers, om Z. M. den Koning, bij Hoogstdeszelfs aankomst aan het gebouw der Staten-Generaal, te ontvangen en in- en uitgeleide te doen.

Ten 1 ure vervoegen zich Hunne Excellentiën de Ministers, alsmede de heeren leden van den Raad van State in de Vergaderzaal.

Na een kort tijdsverloop, wordt de nadering van Z. M. den Koning aangekondigd, die zich, op de in het Programma der Opening omschreven wijze, naar het gebouw der Staten-Generaal begeven heeft.

De Koning ter Vergaderzaal binnengeleid, plaatst zich op den Troon en houdt de navolgende aanspraak:

Mijne Heeren!

„Met het oog op den tegenwoordigen staatkundigen toestand van Europa, is het Mij dubbel aangenaam, van alle Mogendheden voortdurend verzekeringen te ontvangen van vriendschap en welwillendheid, waarop Ik grooten prijs stel.

„Het aangenomen stelsel van onzijdigheid wordt stiptelijk door Ons nageleefd. Bij het naauwgezet nakomen onzer verpligtingen jegens andere Staten mogen Wij wederkeerig aanspraak blijven maken op eerbiediging onzer regten.

„De zee- en landmagt geven Mij reden van tevredenheid. Zij onderscheiden zich door ijverige pligtsbetrachting en krijgstucht.

„De tegenstand, door Chinezen op Borneo aan Ons gezag geboden, is door den moed en de volharding Onzer dappere strijders op nieuw, en, zoo Ik hoop, duurzaam overwonnen.

„De toestand der Overzeesche bezittingen is gunstig te noemen.

„Wel is waar heeft de gezondheid der bevolking in onderscheidene gedeelten van Neêrlands-Indië veel te wenschen overgelaten; doch de jongste berigten doen hopen, dat er de ziekte, ook door gepaste maatregelen, allengs wijkt.

„De veldgewassen in die gewesten beloven, over het algemeen, eene ruime opbrengst.

„Naar de aanvankelijke berigten is er ook hier te lande eene gezegende uitkomst van den oogst te verwachten. Ik verblijd Mij in het uitzigt, dat hierdoor de prijzen der eerste levensmiddelen zullen dalen.

„Gelijk de verbetering der rivieren wordt voortgezet, zoo is ook de hand gelegd aan die van andere belangrijke waterwegen.

„In het laatste jaar is Nederland op twee punten met het Buitenlandsche Spoorwegnet in aanraking gebragt. Er is hoop, dat de aansluiting eerlang nog op een derde punt zal plaats hebben; terwijl de verdere uitbreiding van dit voor handel en nijverheid zoo gewigtig middel van gemeenschap Mijne aandacht gestadig bezig houdt.

„Met ijver wordt er gearbeid aan de vermeerdering der telegraphische lijnen binnen 's lands, en aan hare verbinding met die van het buitenland.

„In verhouding tot de stoornis, welke de ontstane oorlog in de handelsbetrekkingen van Europa veroorzaakt, verkeeren onze handel, scheepvaart en scheepsbouw in vrij voldoenden toestand.

„De Staat der geldmiddelen blijft stof tot tevredenheid opleveren. De uitkomst van de dienst des vorigen jaars heeft de verwachting niet te leur gesteld. Het laat zich aanzien, dat ook het tegenwoordig jaar voordeelig zal zijn.

„Bij de behandeling der finantiële aangelegenheden zal u blijken, dat kan worden besloten tot eene vermindering van lasten, binnen zoodanige grenzen als door eene gepaste behoedzaamheid worden voorgeschreven. Met het delgen van schuld zal tevens kunnen worden voortgegaan.

„Te midden van de stoffelijke welvaart, welke het Vaderland onmiskenbaar geniet, mogen de belangen van onderwijs, wetenschappen en kunsten niet uit het oog verloren worden. Mijne zorg blijft zich daaraan toewijden. Een ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs zal U eerstdaags worden aangeboden. Met het voorbereiden eener wet op het hooger onderwijs, houdt men zich bezig. Inmiddels zal U gelegenheid worden gegeven, om van uwe belangstelling in onderscheidene wetenschappelijke inrigtingen te doen blijken.

„Bij het onvolkomene, dat ook in Onzen toestand mag worden gevonden, is er zeer veel dat ons bemoedigt en opwekt. Met dankbaarheid hebben Wij te erkennen de menigvuldige zegeningen, welke Ons worden geschonken. Het hangt voor een groot deel van Ons zelven af het bezit daarvan te bestendigen. Daartoe is vooral noodig eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen aan te kweeken: steeds, en vóór alles, het heil des Vaderlands voor oogen te hebben. Moge de Almagtige Ons hiertoe licht en kracht verleenen!

„Ik verklaar deze zitting der Staten-Generaal geopend."

Na het houden van deze aanspraak, verlaat de Koning de Vergaderzaal; de vereenigde zitting der Kamers wordt daarna gesloten. Z. M. keert, even als bij het komen, met de voorgeschreven plegtigheden naar Hoogstdeszelfs paleis terug.

Mr. DA COSTA schrijft in zijn brief aan Mr. GROEN VAN PRINSTERER, van „de kerkelijk-liberale anti-„Roomsche partij, welke in de April-beweging zich van „de politiek-liberale op zoo ondubbelzinnige wijze heeft „gescheiden, en tegen het Ministerie THORBECKE naast „de anti-revolutionnairen geplaatst". Het is uitsluitend de anti-revolutionnaire partij, die ons met de kerkelijk-liberalen vereenzelvigt, en steeds van vroegere zamenstemming of zamenspanning gewaagt, welke met de April-beweging zou zijn opgeheven, maar thans weder eenig blijk van toenadering schijnt te geven. Wij meenen tegen zulke voorstellingen of vermoedens in verzet te moeten komen; omdat zij strijden met de waarheid en er geen de minste reden kan bestaan, waaruit men tot zulk een vermoeden aanleiding bekwam. Het zou zeker dwaas zijn over zulke uitingen ons verbolgen te betoonen; maar toch er ligt eene, alles behalve welwillende bedoeling, die zich niet moeijelijk laat gissen, in zulke voorstellingen, waaromtrent wij niet onverschillig kunnen zijn.

Op staatkundig gebied kennen wij geene kerkelijke partijen; maar de constitutionnele partij telt hare leden onder de verschillende belijders van godsdienstige gezindheden. Eerst *na* de April-beweging is de onderscheiding gemaakt, en de anti-revolutionnaire partij komt de eer toe van de Natie in ultramontanen, liberalen en anti-revolutionnairen te hebben verdeeld; met nog eene nadere verdeeling in ultramontaansch-liberaal, ongeloovig, Protestantsch-vrijzinnig, en wat van zelve sprak, ook geloovig. Wij hebben ons op staatkundig gebied met deze en dergelijke splitsing nooit kunnen vereenigen, en het steeds allerverderfelijkst geacht, dat men de godsdienst bezigt, om eene staatkundige partij of partijleuze te vormen. De godsdienst is een zaak, welke het geweten betreft, en zij moest te heilig worden geacht, om tot bereiking van onreine bedoelingen of tot een spel der hartstogten te verstrekken.

Tijdens de Grondwetsherziening kwam reeds een strijd van beginselen weer waargenomen, die haren diepsten grond alleen in de godsdienst vond. Met milden en onbekrompen zin bedoelde men in de Grondwet geen enkele bepaling te doen overblijven, waaruit die strijd voedsel kon erlangen. Kerkelijke heerschzucht, die, vreemd genoeg, door een kerkelijken aanhang van leeken werd ondersteund, beproefde, maar te vergeefs, om als *voorregten* te behouden, wat *het regt van allen* moest zijn. De Grondwetsherziening was, juist bij de Protestantsch-*kerkelijke* partij, of liever bij vele Protestantsche predikanten in menig opzigt tot ergernis, en hare ontwerpers konden op hunne toegenegenheid en ondersteuning geene rekening maken. Wij hebben vroeger reeds opgemerkt: „Het Ministerie THORBECKE onder„vond van dezelfde zijde eene niet onbeduidende tegen„werking. De April-beweging heeft daarop de kroon „gezet. Het is noodzakelijk te herinneren, dat er tus„schen de constitutionnele partij en de zoogenaamde „vrijzinnige predikanten eene groote klove bestaat." (Zie ons No. 240.)

En dat ligt juist in den aard van ons standpunt. Ons standpunt huldigt de volkomene scheiding van Kerk en Staat, volgens de letter en den geest der Grondwet. Bij de beraadslagingen over de Wet tot regeling van het toezigt op de kerkgenootschappen, is het verschil der constitutionnele rigting met elke andere rigting opzettelijk in het licht gesteld. Aan de eene zijde de waakzaamheid der Regering, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat; alsmede de bescherming en het genot der vrijheid, dat een ieder zijne godsdienstige meeningen belijdt. Maar aan de andere zijde de verschillende rigtingen, welke aan de Regering de bevoegdheid toegekend willen hebben, om te beteugelen of te beperken; eene beteugeling of beperking, die sanctie verkregen heeft bij de wet van September 1853, tot wier vaststelling die verschillende rigtingen hebben medegewerkt; ook die rigting, waartoe Mr. DA COSTA behoort en van welke wet door hem in zijn merkwaardigen brief aan den heer G. v. P. wordt verklaard, dat zij, „gewoonlijk „tegen de vrijheid en zelfstandigheid van allen bedoeld, „ten slotte in ons land tegen de Protestantsche, be„paaldelijk tegen de voormalig nationale Hervormde „Kerken hare uitwerking plegen te doen." Die verklaring zelfs heeft hem het afkeurend oordeel van zijn beginsel door het erkend orgaan van het kerkelijk liberalisme, *de Fakkel*, dezer dagen op den hals gehaald, welke daarentegen van gevoelen is, dat, „wat men ook zeggen „moge, de Protestantsche Staat, die de Kerk, of om „het juister te zeggen, de kerkgenootschappen in een „staat van ondergeschiktheid houdt, volkomen in zijn „regt is. Wie hem dat regt betwist, miskent het his„torisch Protestantsche beginsel, verwart de zigtbare „met de onzigtbare Kerk, werkt Rome in de hand en „helpt een Staat in den Staat, een *imperium in imperio* „vestigen en doet den Staat zijn ondergang te gemoet „snellen."

Van ons standpunt in vergelijkingen tredende omtrent den inhoud en de strekking onzer staatkundige instellingen met de verordeningen van het kerkelijk liberalisme, waarmede men het politiek liberalisme vereenzelvigen wil: dan missen wij de erkenning van regten en vrijheden der gemeente, die in onze staatkundige instellingen in het belang der Natie ruimschoots zijn gewaarborgd. Zoo men slechts het oog slaat op de wijze van vertegenwoordiging der gemeente en haren invloed op de zorg voor hare belangen; op het aandeel, dat de gemeente is toegekend in het bestuur der Kerk, of zoo men op de zamenstelling van dat bestuur acht geeft, is er dan overdrijving in hetgeen Mr. DA COSTA schrijft: „Wat zal het baten, tegen den schuldenaar uw goed „recht uit verdrag en wetboek te hebben bewezen, zoo „lang de rechtbank (zelf in de zaak betrokken en met

„den schuldenaar één belang hebbende) weigeren blijft „regt te spreken? Ja, wat zou zelfs u baten een over- „eenkomstig uwen eisch geslagen vonnis, zoolang de „veroordeelde aan zijn vonnis en verpligting, wegens „algeheel onvermogen, buiten staat blijft te voldoen?„ Wij schroomden dan ook niet te verklaren, dat wij het stelsel der regtstreeksche verkiezingen op kerkelijk gebied vooral voorstaan; omdat wij in het lidmaatschap van een kerkgenootschap eene kiesbevoegdheid zagen, welke op staatkundig gebied niet onbeperkt kon worden verleend. Nogtans bemerken wij, dat de Synode van 1854 de benoeming van ouderlingen en diakenen niet regtstreeks door de gemeente, maar bij magtiging uit haren naam wil doen plaats hebben.

Maar wij onthouden ons verder in vergelijkingen te treden; omdat wij juist daardoor zouden geraken in eene beoordeeling van het kerkelijk liberalisme, welke geheel buiten ons bestek ligt. De geest onzer beginselen is bekend: willekeur en heerschzucht, hierarchie en oligarchie, absolutisme en despotisme vinden daarin geene plaats. Hoe is het mogelijk, dat men het kerkelijk en politiek liberalisme vereenzelvigd acht en nog aan zamenspanning kan denken? Mogten zij vroeger (vóór 1848) al eens elkander de hand hebben gereikt, wat wij niet willen tegenspreken; maar dan mogt het politiek liberalisme dien naam niet dragen; dan zou het ook op nieuw ontrouw worden aan hare beginselen, wanneer zij in een of ander opzigt zich geroepen acht, om tot handhaving van het regt der gemeente tusschen beiden te treden; eene aanmatiging, die hare eigene straf met zich voert.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Wij zijn heden genoodzaakt slechts een algemeen overzigt te geven.

De berigten omtrent de gebeurtenissen, die met zooveel ongeduld verwacht werden, laten zich nog steeds wachten. Er is niets nieuws vernomen aangaande de groote feiten, die men te gemoet ziet. Men meent vóór den 20sten dezer niets te kunnen weten, maar intusschen vormen de bladen allerlei plannen van aanval en verdediging, stellen het Russische leger tusschen het expeditie-corps van de Krim en een ander leger van 80,000 man verbondene troepen, dat door de Dobrudscha in Bessarabie zal dringen, enz. Men wil, dat de Franschen reeds Ibraïla zijn binnengerukt; alle beschikbare troepen langs den Donau zouden zich tusschen die stad en Galatz zamentrekken, om van daar het Russische gebied aan te vallen. Wij zullen ons in al deze plannen niet verdiepen, daar wij niet te veel op dergelijke opmerkingen meenen te mogen vertrouwen, ofschoon het niet onmogelijk is, dat een of ander dergelijk plan is gevormd.

De *Morning-Herald* wil weten, dat 15,000 Russen, die te Odessa ingescheept zijn, te Sebastopol zijn geland, en ondanks de verbondene vloten, het garnizoen zouden zijn komen versterken. Dit schijnt ons ongeloofelijk toe en evenzeer, dat die troepen zoo spoedig den verren afstand tusschen Odessa en Sebastopol te land zouden hebben afgelegd.

Uit Konstantinopel deelt men berigten mede tot den 5den. Het *Journal de Constantinople* bevestigt het vertrek van de expeditie naar de Krim, en onderstelt, dat zij den 8 of 10 dezer zal kunnen ontschepen; 7,000 man per uur zullen aan wal kunnen worden gezet. Het hoopt, dat Sebastopol vóór het einde der maand zal genomen zijn.

De berigten uit Azie melden, dat de Russen op Gumri en Tiflis aftrekken; zij hebben het kamp van Kars verlaten, met den geheelen voorraad granen, die zich daar bevond. Den 17 Aug. is de Russische achterhoede door de Turksche kavalerie aangevallen; de Russen hebben in dat gevecht ongeveer 3,000 tenten, bagage en eenige kanonnen verloren. De Russen hebben alzoo door den aanval van Schamyl al het vroeger op de Turken in Azie behaalde voordeel verloren.

Het berigt bevestigt zich, dat de Onder-Koning van Egypte, Saïd-Pacha, aan den Sultan een nieuw contingent van 10,000 man heeft aangeboden. De Engelsche bladen willen nu weten, dat de overwinningen van Schamyl niet de eenige reden van den terugtogt van Prins Bebutoff naar Tiflis zou zijn. Die Vorst zou derwaarts trekken, omdat hij vernomen zou hebben, dat eene aanzienlijke magt te Varna wordt ingescheept naar eene onbekende bestemming, en omdat hij dus een aanval in Azie vreesde. Men heeft dan ook medegedeeld, dat Ismaël-Pacha aan het hoofd van 10,000 man te Varna scheep zou gaan, om het leger in het Oosten te versterken, maar hoewel dat dit berigt niet officieel wordt bevestigd, is een zoo plotselinge terugtogt, als die der Russen, onverklaarbaar, wanneer de reden daarvan ligt in de vrees voor een toekomstigen aanval. Veeleer is dit toe te schrijven aan de dreigende houding van Schamyl, die volgens eene depêche van den 8 dezer in den Franschen *Moniteur* van gisteren opgenomen, Tiflis met 16000 man bedreigt.

Men meldt als stellig, dat de Ottomanische gezant Teheran verlaten en zich naar Erzeroum zou hebben begeven. Dit feit is niet onaannemelijk, maar heeft bevestiging noodig, daar Perzie, dat zich in den geheelen strijd gereed heeft gemaakt om zich bij den sterkste te voegen, welligt door de overwinningen van Schamyl van den eersten indruk zal zijn teruggekomen, dien de jongste veldslagen van Bayazid en Kouroukdère op zijne staatkunde u nnen hebben gemaakt.

Men verzekert, dat de Porte den uitvoer van granen uit den Levant voor Konstantinopel alleen heeft veroorloofd.

Uit de Oostzee is niets nieuws. Dagelijks zeilen langs de kusten van Duitschland en Denemarken schepen van de verbondene vloten, die naar Frankrijk of Engeland afdeelingen van de expeditie-troepen, gekwetsten of gevangenen vervoeren. Van dien kant schijnt de veldtogt gesloten.

Uit Weenen wordt gemeld, dat het gros van het Oostenrijksche leger in Moldavie eerst heden zal binnen rukken. De Oostenrijksche generaal Coronini en de commissaris der Porte, Dervisch-Pacha, hebben prins Stirbey uitgenoodigd, naar Wallachije terug te keeren en er de functien van hospodar te hervatten. Intusschen zijn eenige kleine geschillen tusschen de Oostenrijksche en Ottomanische overheden gerezen. De generaal von Hess heeft, zooals men weet, bij het binnenrukken van zijn leger eene proclamatie uitgevaardigd, waartegen Omar-Pacha is opgekomen; daarin werd toch gezegd, dat alle overheden in de Vorstendommen aan den bevelhebber van het Oostenrijksche leger moeten gehoorzamen. Dervisch-Pacha, de burgerlijke commissaris van de Porte, belette daarentegen de verspreiding van dat stuk en vaardigde zijnerzijds aan de Wallachijers en Moldaviers eene proclamatie uit, waarin gezegd werd, dat alle overheden aan Omar-Pacha ondergeschikt waren; hij voegde er tevens geen enkel woord omtrent het Oostenrijksche leger bij. De Oostenrijksche regering zal daarmede gewis geen genoegen nemen; want het zal zijne bevelhebbers voorzeker geene ondergeschikte plaats doen innemen; maar deze min belangrijke geschillen zullen ongetwijfeld spoedig door de wederzijdsche regeringen worden uit den weg geruimd. De beste verstandhouding heerscht overigens tusschen graaf Coronini, de opperbevelhebber van het Oostenrijksche bezettingsleger in Wallachije en de Turksche overheden, en tusschen de beide legers en de bevolking.

Te Weenen liep het gerucht, dat graaf Arnim, de Pruissische gezant bij het Oostenrijksche hof, in de laatste dagen aan graaf Buol eene nota heeft ter hand gesteld, waarin het Pruissische hof stellig zou hebben verklaard, na de door Rusland gedane concessiën, de striktste onzijdigheid te zullen in acht nemen. Voorts wordt nog, ofschoon onder stellig voorbehoud, het gerucht medegedeeld, dat graaf Esterhazij, de Oostenrijksche gezant bij het hof van Pruissen, uit Berlijn vertrekken zou en dat zijne betrekking door een secretaris van de legatie zou worden waargenomen. Dit zou een feit zijn, strekkende om het verschil tusschen de beide hoven te constateren. Wij zijn van oordeel, dat dergelijke geruchten de meest stellige bevestiging vereischen, vóórdat zij eenig geloof verdienen.

Eergisteren avond is Keizer Napoleon, naar men verwacht, uit het kamp in het Noorden te Parijs teruggekeerd. Binnen een paar dagen vertrekt hij naar de Keizerin te Biarritz.

Men leest omtrent de terugkomst des Keizers in de Fransche correspondentiën en de Belgische bladen geruchten omtrent eene helsche machine, die den geheelen Keizerlijken trein in de lucht zou moeten laten springen. Men is het wel eens, dat die machine tusschen Rijssel en Amiens in het zand zou zijn begraven geweest, maar de berigten spreken elkander tegen omtrent het gedeelte van den weg, waar zij ontdekt is. Zekere Lecomte, eigenaar van het hôtel *de Bruxelles* te Rijssel, zou gevangen genomen zijn. Intusschen zijn zoo dikwijls dergelijke geruchten verspreid geworden, schijnt ons deze aanslag zoo onwaarschijnlijk toe en worden daaromtrent zoo onbestemde bijzonderheden medegedeeld, dat wij vooralsnog aan dit alles geen geloof hechten.

Bij twee decreten van den *Moniteur* van den 15 dezer heeft de Keizer zes soldaten tot ridders van het Legioen van Eer benoemd, die zich te Bomarsund onderscheiden hebben; tevens zijn drie-en veertig militaire medailles aan andere onder-officieren en soldaten uitgereikt.

Voorts zijn vier officieren van gezondheid tot ridders van het Legioen van Eer benoemd; de drie eersten wegens groote aan de eerste divisie van het leger in het Oosten bewezene diensten; de laatsten wegens diensten aan het leger in de Oostzee.

Uit Italie meldt men, dat de havenplaatsen bijna geheel van de cholera verlost zijn. Messina zou, naar men zegt, 13,000 inwoners hebben verloren, maar sedert den 12 dezer zouden zich slechts vijf nieuwe gevallen hebben opgedaan.

Uit Spanje is niets nieuws te vermelden; de vrees voor de cholera hield de geheele bevolking bezig. Overigens begon zich eenige ontevredenheid te vertoonen over de schijnbare werkeloosheid van het bewind.

Men verneemt, dat de heer Forgeur, lid van den Senaat, Zaturdag door Koning Leopold is ontboden en ten 1 ure des middags op het paleis is ontvangen. Deze bijeenkomst zou, even als de vroegere met den heer Delfosse, tot de ministeriele crisis in betrekking staan.

De Belgische *Moniteur* deelt mede, dat eene telegrafische depêche van den vice-consul van Belgie te Odessa meldt, dat de uitvoer van granen uit die haven tot nader order is verboden.

De Fransche *Moniteur* deelt een Keizerlijk decreet mede, houdende afkondiging van de additionele artikelen tot de postverdragen van 3 Nov. 1847 en 27 April 1849, tusschen Frankrijk en Belgie gesloten. Deze artikelen hebben alleen ten doel, om de kosten van frankering te regelen voor de dagbladen, couranten en tijdschriften, die van Frankrijk en Algerie naar Belgie en vice-versa worden gezonden.

Er zijn berigten uit Hong-Kong van den 22 Julij. De regeringloosheid in die stad en de zeeroof op de kusten nam meer en meer toe. De zeeroovers vielen de Europesche schepen in zee aan en vermoordden de inboorlingen op het vasteland.

De Fransche, Portugesche en Amerikaansche kruizers hebben de roovers achtervolgd en vervolgen ze tot in hunne schuilhoeken.

De Chinesche opstandelingen naderen Canton. De grootste ontsteltenis heerscht in die stad, en vele inwoners verlaten haar.

De berigten uit Bombaij loopen tot 31 Julij. De Russen onderhandelen over den aankoop van eene forteres bij Herat. Zij zetten de Perzen tegen de Turken op en ondersteunen wijzen het Perzische leger, dat bij Mero zamengetrokken is.

De Engelschen zijn gerustgesteld omtrent de magt van Rusland in die streken; zij hebben het aanbod van Nizam afgewezen, om zijne geheele kavallerie ter hunner beschikking te stellen. Zij onderhandelen hunnerzijds over den aankoop van eenige voorposten in de rigting van Khiva.

Binnenland.

's Gravenhage, 18 September.

Z. M. heeft aan mr. L. N. graaf van Randwijck, grootmeester van HD. Huis, vergunning verleend tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van grootkruis der Kon. Christus-orde, hem door Z. M. den Koning-regent van Portugal geschonken.

—

Z. M. heeft bij de Kon. academie te Delft benoemd tot leeraar in de wiskunde den heer R. van Goens, en tot leeraar in de scheikunde den heer E. Mulder, doctor in de wis- en natuurkundige wetenschappen.

—

Z. M. heeft de offic. van gezondheid der 1ste kl. G. A. E. Q... Willemier en J. H. van den Broek benoemd tot ridders der orde van den Ned. Leeuw.

—

Z. M. heeft verleend de volgende pensioenen, als aan: A. Hartsinck, controleur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Amsterdam *f* 1428; Mr. L. de W... van Citters, voorzitter van den Hoogen Raad van Adel *f* 1...; L. P. Broex, ontv. der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Gramsbergen *f* 1312; J. C. de Re..., rijksroeijer te Vlissingen *f* 113; W. Herning, visiteur der in- en uitgaande regten en accijnsen te Beek *f* 606; J. J. B. Delarue, zich schrijvende J. Speeleveld, comm. der 1ste kl. 's Rijks belastingen te Schiedam *f* 603; M. C. Bouwe of Bo... commies bij 's Rijks-entrepôt te Rotterdam *f* 197; C. de G... idem *f* 126; F. J. Grimm, wed. van H. C. Dankaerts, in leven controleur der 3de kl. bij 's Rijks belast. te Schagen *f* ...; A. C. van Harreveld, wed. van T. Langerveld, idem 2de kl. te Zalt-Bommel *f* 533; E. C. W. Bus, wed. van N. Obb... in leven commies der 1ste kl. bij 's Rijks belastingen te ... *f* 261; G. W. Landzaat, minderj. zoon van F. J. Landzaat, idem der 2de kl. *f* 128; A. C. Dietz, wed. van J. Ensink, in leven ontv. der dir. bel. en accijnsen te Vorden *f* 608; M. van Goor, wed. van J. C. van Jordan, in leven visiteur der in- en uitgaande regten en accijnsen, *f* 720; C. van Ooste... wed. van A. Halder, in leven 1ste klerk bij de verificatie van de comptabiliteit *f* 270; G. G. Paauw, wed. van J. P. J... in leven commies der 3de kl. bij 's Rijks belastingen *f* 1...; R. M. Konigs, wed. van J. A. van Hauswijk, idem der 2de kl. *f* 223; A. Costerman, wed. van J. P. Bergoin, idem *f* 1...; K. J. G. A. van Bargen of Bergen, wed. van J. Troek, idem der 3de kl. *f* 106.

—

Bij den Minister van Finantiën is ontvangen een bankbillet van *f* 25, door een onbekende, onder het postmerk Middelburg van den 14 dezer, ten behoeve van 's Rijks schatkist ingezonden.

—

Z. M. heeft benoemd tot ridders van de Ster van de Eikenkroon: de gen. maj. Menningh, kommanderende de 1e brigade; den gen. maj. Oudemans, komm. de 2e brigade; kolonel Bock, van het 5e reg. inf.; kolonel Fischer van het 8e reg. inf.; tot kommandeurs van de Eikenkroon maj. Tuckerman, van het 2e reg. inf.; Salomon van het 2e reg. inf.; Verschoor, van het 5e reg. inf.; Ledel, van het 8e reg. inf.; Klapp, van den staf: tot ridders der Eikenkroon; kapitein Wiegmans, van het 2e reg. inf.; Petter, van het 2e reg. inf.; Rink, van het ... inf.; Kneppers van het 5e reg. inf.; 1e luit. adj. Kirst... van het 5e reg. inf.; den maj. Stass van de grenadiers tot kommandeur; kapt. Claassen, van het 8e reg. inf. tot ridder; den ... gen. der kamperende troepen den gen. maj. Poolsum Booij, buitengewoon adjudant; den maj. Tegelberg, van het 2e reg. inf.; tot kommandeurs van Brienen van Ramerus en Le Cl... kapt. van de 1e en 2e brigade; tot ridders, kapt. Swem... gren. en jagers; en den 1e luit. adj. Loder van het 8e reg. ...

De beide Kamers der Staten-Generaal zullen morgen, Dingsdag, hare werkzaamheden aanvangen. Zooals bekend is bestaan de werkzaamheden bij de Tweede Kamer in het onderzoek der geloofsbrieven van de nieuwe leden en de verkiezing van drie kandidaten voor het voorzitterschap, gedurende de tegenwoordige zitting; bij de Eerste Kamer in de benoeming van commissien, en het vaststellen van het adres in antwoord op de Troonrede.

Den 15den zijn voor den Hoogen Raad der Nederlanden, Burgerlijke Kamer, de pleidooijen aangevangen in de zaak van H. P. Hoevenaar, als gemagtigde van E. A. van V..., appellant, tegen de Regering van Ned. Indie, geintimeerde, en waarbij het de vraag geldt, of aan den appellant ten onregte is ontzegd zijn eisch in conventie tot ontbinding van het ten processe bekende suiker-contract, ingesteld vergoeding van kosten, schaden en interessen, ... ter zake de Regering zoude hebben geweigerd de noodige arbeiders te verstrekken voor de dagelijksche werkzaamheden, zoodanig, als zij daartoe volgens het contract van ... April 1838 zoude zijn verpligt, dan wel of de Regering aan hare verpligting ten deze geenszins is te kort geschoten, maar daarentegen de appellant de zijne heeft miskend en nalatig en weigerachtig is gebleven die van zijne zijde te vervullen, ter welker oorzake de geintimeerde in reconventie de ontbinding heeft gevorderd, met vergoeding ...

kosten, schade en interessen, en het Hoog Geregtshof in Ned. Indie haren eisch heeft toegewezen.

Mr. G. M. van der Linden, voor den appellant optredende, heeft, na eene zeer breede uiteenzetting der daadzaken, zijne rede in drie deelen geplitst. Het eerste deel was gewijd aan de adstructie der vordering; het tweede aan de destructie van het beklaagde arrest; terwijl hij in de derde plaats de reconventionnele vordering van den geïntimeerde zou behandelen.

Hij deed vooraf opmerken, dat de quaestie, die de Hooge Raad ten deze heeft te beslissen, alleenlijk loopt over een eisch, strekkende tot ontbinding van het tusschen het Gouvernement en den appellant in 1838 gesloten contract, omdat de geïntimeerde pertinent geweigerd heeft te leveren koelies (arbeiders) voor de dagelijksche werkzaamheden der onderneming, en zulks achtervolgens bij drie resolutien; en omdat het Gouvernement alzoo in gebreke is gebleven te voldoen aan de vordering van den appellant. Hij beweerde daarbij, dat art. 19, al. 2 van bedoeld contract, aan het Gouvernement bepaaldelijk de verpligting oplegt, voor de *dagelijksche werkzaamheden der onderneming*, koelies te verstrekken, hoofdzakelijk voor de karren en het trekvee tot vervoer van het riet naar den molen, tot den aankap en vervoer van brandhout, en om de suiker te vervoeren van de fabriek naar 's lands pakhuizen, waar ze *moest* worden afgeleverd. De geïntimeerde intusschen beweerde daartoe niet gehouden te zijn, maar om slechts 654 koelies te leveren voor de werkzaamheden *in* de fabriek, en alzoo voor de eigenlijke suiker-bereiding, en dat het vervoer van hout, riet, suiker enz. moet geschieden zonder kosten van het gouvernement. Pl. deed verder uitkomen, dat de vraag, of er meer of minder koelies voor de onderneming benoodigd zijn, buiten het punt in quaestie ligt, vermits het bewijs, dat de benoodigde koelies niet geleverd zijn, in het motief der weigering zelve gelegen is.

Ter adstructie der vordering behandelde hij hierop de drie volgende punten, welke hij één voor één in het breede ontwikkelde en uit welken rijkdom wij slechts het allerhoofdzakelijkste mededeelen:

1o. de zin en strekking van het contract van 1838, bepaaldelijk om na te gaan de woorden *eigen middelen* en *dagelijksche werkzaamheden* der onderneming in verband met den inhoud van het contract zelf en met terugzigt op het contract van 1831, eindelijk met toetsing van het onderwerpelijke contract aan contracten, met anderen gesloten.

Hij toonde nu aan, dat, volgens de artt. 1 en 4 van het contract, het Gouvernement moest zorgen voor den aanplant van riet, voor het onderhouden en bewaken en snijden daarvan en het langs den weg neêrleggen. De fabrikant daarentegen verbond zich, volgens art. 2, om het riet naar den molen te vervoeren. Het Gouvernement heeft dus, met betrekking tot het riet, aan zijne verpligting voldaan en was van verdere bemoeijingen ontslagen, zoodra het rijpe riet gesneden langs den weg lag.

De appellant had dan vervolgens in het vervoer te voorzien door eigen middelen. Dit is de eenvoudige en duidelijke zin van het bepaalde in het contract. De eenvoudige bedoeling daarbij was, om den last van het vervoer van het gouvernement (zooals die vroeger bestond) thans over te dragen op de ondernemers. Met hetzelfde doel zegt dan ook art. 19, al. 2, dat de contractant ter andere zijde (de appellant) moest voorzien in brandhout, waartoe de bosschen voor hem werden opengesteld, terwijl het Gouvernement vroeger het hout aan den molen moest afgeven. Nu mogt de appellant, doch alleen voor zijne onderneming, en niet voor die van anderen, koelies vragen, om te voorzien in de dagelijksche behoeften en voor de dagelijksche werkzaamheden der onderneming. Tot die dagelijksche werkzaamheden behooren noodzakelijk het vervoer van hout, riet, suiker, enz. enz.: alle werkzaamheden, die onmisbaar voor de uitoefening der onderneming zijn. Intusschen volstandige weigering van het Gouvernement en onverbiddelijke beperking van het getal koelies op 654, om te bezigen in de fabriek. Die beperking nu is willekeurig en in strijd met den inhoud en den geest van het contract. Maar, zegt partij, eigen middelen wil zeggen transportmiddelen en dat zijn buffels, karren en koelies. Dit voor een oogenblik aangenomen, dan is dit nog slechts eene halve defensie; want dan is dit nog maar alleen toepasselijk op het vervoer van riet, maar niet op het vervoer der suiker in 's lands pakhuizen, waarvoor evenzeer karrevoerders, opzigters, enz. benoodigd zijn. Maar voor *eigen middelen* beteekent inderdaad niets anders dan voor eigen rekening, op eigen kosten, voor eigen beurs, en het bewijs daarvan ontleent de pleiter o. a. uit de armenwet. Nu is er in het contract niet bepaald, dat de onderneming zou worden uitgevoerd met vrije arbeiders, maar alleen dat de contractant voor de transportkosten moet zorgen. De vraag blijft dan over: wat zijn dagelijksche werkzaamheden, en ongetwijfeld zijn dat ook andere werkzaamheden, dan die in de fabriek zelve, ter bereiding van suiker, geschieden, zoo als de aanplant, de aankap van het hout, het vervoer enz. Hoe daarin de contractant kan voorzien, is zijne eigene zaak. Hij kan het aan anderen opdragen; hij kan het uitbesteden; maar hoe ook: er moeten daarvoor aan hem koelies worden verstrekt. Dit is in art. 19, al. 2. ook in verband tot andere bepalingen van het contract opgesloten. Die beperking van het Gouvernement is dus in strijd met het contract. Door die bepaling van het getal koelies, en de bewering, dat zij moesten strekken voor werkzaamheden *in* de fabriek, is het contract geschonden. Eene andere bewering, in het bestreden arrest voorkomende, dat de werkzaamheden, hierboven opgenoemd, niet zouden behooren tot de *onderneming*, — bestrijdt de pleiter met op te merken, dat de residentiën op Java in dit opzigt volstrekt niet op ééne lijn kunnen worden gesteld; dat daaromtrent, — en hij staaft dit nader door correspondentiën als anderzins, in de verschillende plaatsen in Oost-Indie een ongelijke toestand bestaat; maar te Tagal is het eene erkende daadzaak, dat dáár voor al die werkzaamheden koelies benoodigd zijn. Die werkzaamheden behooren dus tot de dagelijksche werkzaamheden der suiker-onderneming, en hij bewijst dit ook door het verslag van het Departement van Koloniën, dezer dagen in het licht gegeven, bl. 88. Daaruit blijkt, dat het Gouvernement zelf erkent, dat tot de werkzaamheden eener suiker-onderneming niet alleen behoort het bereiden van suiker zelve, maar ook het vervoer van die suiker, van het riet enz., kortom, van al wat er mede in verband staat. — 3°. toetst hij de gebezigde woorden van het contract aan dat van 1831 en betoogt ook daaruit, dat het steeds in den geest van het Gouvernement heeft gelegen, gelijk het daaraan steeds gedurende tien jaren is getrouw gebleven, om voor die werkzaamheden ook buiten de fabriek koelies te bezigen. De gedaagde wil het woord *suiker-onderneming* synoniem hebben beschouwd met *suiker-fabriek* en *suikermolen*, doch het contract van 1838 onderscheidt die uitdrukkingen evenzeer als andere contracten. Mogten eenige der laatste daaromtrent al anders luiden, zoo moet men in alle geval daarbij letten op de plaats, waar zij werken, en den tijd, waarin zij zijn gemaakt. Doch dan blijkt nog uit andere contracten, dat uit eigen middelen wel moet worden verstaan zonder tusschenkomst van het Gouvernement, doch daardoor wordt geenszins uitgesloten de levering van koelies, waartoe het Gouvernement zich wel degelijk had verbonden.

II. Pleiter gaat hierna over, aan te toonen, dat de zin, dien de app. geeft aan de overeenkomst, overeenstemt met de executie, daaraan gegeven, met de bedoeling van partijen bij het sluiten van het contract en overeenstemt met de wijziging van art. 19. Die zin is altijd geweest, en ook de executie, aan het contract gegeven, dat voor die werkzaamheden, waartoe zij thans geweigerd worden, koelies zijn geleverd door het gouvernement. Liever werkte de appellant met vrije arbeiders; maar naar mate de cultuur zich uitbreidde, werd het moeijelijker en moeijelijker vrije arbeiders te verkrijgen. Maar zooveel is zeker, dat steeds aan de fabriek door het Gouvernement koelies zijn geleverd, en wel in 1842, 800; in 1846, 1080 en in 1847, 1304. Partij erkent dit zelf, maar voegt thans bij zijne weigering klagten van den resident van Tagal over beweerde misbruiken, door den appellant zullende zijn begaan achter het Gouvernement om. Pl. intusschen bestrijdt die aantijging, gedaan door een resident, die naauwelijks de werking van het contract had kunnen gadeslaan, terwijl diens voorganger steeds met lof over de handelingen des appellants had gewaagd en het gouvernement gedurende tien jaren, en ook al de gouv.-generaals, die in dat tijdvak aan het hoofd der regering in Indie waren, en al de directeurs der culturen, er anders over hadden gedacht en nooit eene afwijking van den bij het contract aangewezen weg hadden beoogd. Jaren lang is dan ook het contract in denzelfden zin uitgelegd, en het pleit dus allezins tegen partij, om nu eensklaps van dien weg af te wijken. Het is toch niet aan te nemen, dat al die hooge ambtenaren, zich over den zin en de bedoeling van het contract zouden hebben vergist. Het is dus meer dan bevreemdend zoo op eens tot die verandering van zienswijze te komen. Uit al de handelingen van het Gouvernement blijkt intusschen, dat het zelf 't contract niet anders begreep, dan dat het tot de levering van koelies verpligt is. Art. 19 is dus onbepaald, en het stellen van een maximum en te bepalen, dat die koelies in de fabriek moeten werkzaam zijn, is in strijd met het contract.

III. Vervolgens treedt pleiter in eene toelichting van hetgeen nader in de fabriek te Tagal is voorgevallen. Hij schetst daarbij de moeijelijkheden, die zich meer en meer voor het Gouvernement opdeden; en de aanmerkelijke vermindering der bevolking in die residentie van 1838 tot 1847. Er waren 3200 man gevorderd, en in 1848 waren er te min. De toestand in Tagal was allengs geheel veranderd. In weerwil van de moeijelijkheid voor het Gouvernement om koelies te leveren, liet het niettemin al meer suikerfabrieken oprigten, zoodat de last op het voorhanden personeel der werklieden nog meer drukte. De misbruiken en verkeerde handelingen van den resident hadden dan ook tengevolge, dat er meer en meer volksverloop, hongersnood en ellende ontstond. Een en ander staaft de pleiter nader door verschillende bescheiden. Deze handelingen van het Gouvernement verraden eene groote inconsequentie met zijne vroegere daden en bedoelingen en zijn ook geheel in strijd met de beginselen van den grooten stichter van het nog in werking zijnde cultuurstelsel, den graaf van den Bosch.

Aanst. Woensdag zullen deze pleidooijen worden voortgezet.

---

* Z. M. de Koning heeft heden ten 10 ure in een bijzonder gehoor aan HD. paleis ontvangen, de nieuw gekozene leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal tot het afleggen van de gevorderde eeden. Z. Exc. de Minister van Binnenlandsche Zaken was bij die plegtigheid tegenwoordig.

---

* In de residentie is aangekomen en aan het hôtel de *Bellevue* afgestapt de heer Wilhelm von Bulow, Majoor in Pruissische dienst, komende van Kartz.

---

* In de residentie zijn aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt de heer Lomonossoff, generaal-majoor in Russische dienst, broeder van Z. Exc. den minister bij het Nederl. hof, en de graaf Koskul, beide komende van Warschau.

---

* De Koning, kennis genomen hebbende van het algemeen verslag nopens den afloop der ligting van de nationale militie van 1853, heeft den Min. van Binnenl. zaken gemagtigd om aan de autoriteiten, die zich ten deze van hunne taak loffelijk gekweten en het hunne toegebragt hebben om de behoorlijke uitvoering der wet te verzekeren, HD. tevredenheid deswege te betuigen.

---

* Ten gevolge van de daling der graanprijzen, is het maximum van den prijs van het brood verminderd met ééne cent, en alzoo bepaald: het gebuild tarwebrood op 34 cents, het ongebuild tarwebrood op 28 cent en het roggebrood op 15 cents het ned. pond, ten gevolge waarvan de uitkeering door de spaarkas, ter voorziening in buitengewone duurte van het brood, voor deze laatste broodsoort heeft opgehouden, terwijl voor het tarwebrood, voor elk der beide broodsoorten daaruit nog eene cent wordt goedgedaan, en blijft alzoo de prijs voor de ingezetenen bepaald: het gebuild tarwebrood op 33 cents; het gedeeltelijk gebuild en ongebuild tarwebrood op 27 cents; het roggebrood op 15 cents het ned. pond.

---

* De Minister van finantien heeft, bij resolutie van den 9 September ll., no. 11, de volgende voorschriften gegeven omtrent de uitvoering der wet van den 1 September 1854 (*Staatsblad* no. 126), strekkende tot het brengen van eenige wijzigingen in het bestaande tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer.

« De Minister van financiën heeft aan de heeren arrondissements-directeurs der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen doen toekomen de volgende missive.

« Ik heb de eer UEd. Gestr. hiernevens te doen toekomen de wet van den 1en September 1854 (Stbl. n°. 126, verzameling n°. 115), strekkende tot het brengen van eenige wijzigingen in het bestaande tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer.

« Het Stbl., waarin die wet voorkomt, is uitgegeven op den 9den Sept. 1854, zoodat deze wet op den 29en Sept. daaraanvolgende in werking treedt. Ik verzoek, UEd. Gestr. de noodige bevelen aan de daarbij betrokkene ambtenaren in uwe directie uit te vaardigen, ten einde, op het zoo evengenoemde tijdstip, aan de bedoelde wet de vereischte uitvoering worde gegeven. Onder toezigt van het Departement van financiën wordt eene uitgave van het tarief voorbereid, welke weldra in het licht zal verschijnen, en waarin de regten achter de artikelen zullen zijn uitgetrokken, zoo als die ten gevolge van artt. 1 en 3, in verband met de vroegere wetten, thans verschuldigd zijn.

« Met betrekking tot de uitvoering van art. 1 der wet van den 1en September 1854 zij dus hier slechts aangemerkt, dat, van den 29sten September af, de laagste regten bij eenig traktaat voor sommige goederen vastgesteld, op alle goederen van dezelfde soort, van waar ook ingevoerd of waarheen ook uitgevoerd, moeten worden toegepast, waarbij voorloopig met vrucht zal kunnen geraadpleegd worden de tweede uitgave van het tarief van den Hoofdinspecteur DE ROOIJ, goedgekeurd bij resolutie van den 14 Julij 1852, no. 107 (verzameling no. 128).

« Het zal wel geene nadere aanwijzing behoeven, dat bij het algemeen toepassen der gunsten van eenig tractaat, het doel en de strekking van het vorderen van certificaten van oorsprong vervallen.

« Tot het toepassen der verminderingen van regten wordt derhalve geene overlegging van certificaten van oorsprong meer vereischt, zoodat alle voorschriften, daartoe betrekkelijk, buiten werking worden gesteld.

« Deze verminderingen worden ook genoten, onverschillig of de goederen al dan niet regtstreeks en zonder onderscheid, of die aan de land- of wel aan de zeezijde aangebragt worden.

« Nog moet worden opgemerkt, dat mest niet afzonderlijk belast, voor het tegenwoordige, langs al de grenzen aan de landzijden tegen een regt van *f* 0.50 de 1000 pd. kan worden uitgevoerd, daar de uitvoer van mest, zoowel in Belgie, als in Pruissen en Hannover, op den uitvoer is vrijgesteld, en er dus geen grond bestaat voor de toepassing der bijzondere bepaling onder het tarief bij het artikel mest gevoegd.

---

* Aan den officier van justitie te Zwolle is door den burgemeester van Zwartsluis toegezonden een vermoedelijk valsch 25centsstuk, hetwelk in de week tusschen 27 Augustus en 2 September, vermoedelijk den 29 Aug., in laatstgemelde gemeente is ontvangen door de gezusters Somers, die een logement houden, zonder dat men weet door wien het is uitgegeven. Het komt bij den eersten opslag geheel overeen in jaartal en verdere aanwijzingen met een vroeger opgegeven 25cts.stukje, doch zal tot nader onderzoek verzonden worden aan het bevoegd collegie.

Bij dienzelfden officier is nog ontvangen een metalen stukje, nabootsende een 25ctsstuk, doch in zamenstelling daarmede niet overeenkomende. Het is bij den eersten opslag gelijk aan de vroeger gesignaleerde. Alleen is de bewerking of uitslag ruwer, en daardoor twijfelachtig of soms het jaartal wel is 1848. Het is in ontvang genomen door den burgemeester te Avereest, verklarende deze, dat het hem niet mogelijk is te bepalen, hoelang het in zijn bezit is geweest en op welke wijze hij hetzelve zou hebben verkregen.

Door de Engelschen is wederom een schip opgebragt. Uit Memel wordt dienaangaande van den 11 dezer geschreven: « Gisteren kwam het te Pekel-A te huis behoorend schip *Minima*, gevoerd door kapt. H. van Weerden Poelman, met Engelsche bemanning alhier binnen. Dit schip is door de Engelsche korvet *Archer* op de hoogte van Domesnas aangetroffen, en derhalve prijs verklaard. Het kwam van Amsterdam. Naar men zegt, heeft kapt. Poelman de lading, uit kaas, jenever en tabak bestaande, aan de Oostzeevloot willen verkoopen.

---

* Uit Naarden wordt gemeld dd. 13 dezer: De alhier voor rekening van het Departement van Oorlog in aanbouw

zijnde loodsen, die door haren soliden bouw uitmunten, hare voltooijing naderende, verneemt men, dat ze alras ter opname van artillerie-materieel, 't welk in groote menigte hierheen is vervoerd, in gebruik gesteld zullen worden. — Bij de drukke en menigvuldige werkzaamheden in de magazijnen van oorlog, verwondert men zich, dat deze vesting geene grootere bezetting artillerie ontvangt, daar men veeltijds genoodzaakt is infanteristen ter hulp te roepen. Een derzelve, aan dit werk geplaatst, ontvangt 10 cents daags boven zijn soldij.

Te Kampen zijn wederom dezer dagen een aanzienlijk getal jongelingen, als recruten bij het instructie-bataljon ingelijfd; onder dezelve bevinden zich zonen van zeer aanzienlijke familiën.

Naar men meldt, is als verdediger aan Johan Heinrich Kemper toegevoegd de heer advocaat Mr. F. T. Westerwoudt.

Wij vernemen, dat de raad van administratie der Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, op verzoek van de vereenigde hoofdcommissie voor de Parijsche tentoonstelling in 1855, vrijdom van vervoer langs dezen weg toegekend heeft, voor goederen bestemd voor die tentoonstelling.

Scheveningen, 17 September. Dezen middag is de eerste steurharing aangebragt door de haringschuit *de Jonge Bart*, stuurman Klaas de Graaf, toebehoorende aan den reeder A. Pronk. De schuit was den 28en der verleden maand afgevaren. De gewone geschenken aan Z. M. den Koning en de overige leden van het Koninklijk Huis, alsmede aan HH. Exc. de Ministers, den Staatsraad-Commissaris des Konings, den heer Burgemeester der residentie en andere Hooge Staats-Ambtenaren zijn, zoo spoedig mogelijk, afgezonden. De haring is op de kusten van Flamborough gevangen. Hij heeft ongeveer *f* 50 de duizend stuks gegolden. De schuit heeft 19,000 volle en nagenoeg 2,000 ijle geleverd.

× × **Leijden**, 17 Sept. Onze stad leed een groot verlies door het afsterven van Dr. J. H. Molkenboer, die in de kracht des mannelijken leeftijds aan zijne gade en vrienden, aan de nuttige betrekkingen, waarin hij werkzaam en aan de wetenschap, waarvan hij een ijverig beoefenaar was, na eene hevige ziekte, werd ontrukt. Verschillende maatschappijen, zooals van Tuinbouw en voor Botanie vooral, verliezen in hem een van hare beste voorstanders, en de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt, een lid dat gedurende den korten diensttijd dien hij heeft vervuld, de overvloedigste bewijzen gaf van bekwaamheid, onpartijdigheid en ijver.

De gelukkige beoefening der botanische wetenschap had hem een leerstoel waardig gemaakt. Grondige geleerdheid werd door minzaamheid en nederigheid opgeluisterd en in den kring, waarin hij de geneeskunst hoofdzakelijk uitoefende, was hij algemeen bemind. Aan zulke menschen heeft onze stad, heeft ook de wetenschap behoefte; want zij worden moeijelijk vervangen en hunne waardij wordt het meest bij hun gemis gevoeld en erkend.

Schiedam, 17 September. De *Schiedamsche Courant* behelst de volgende kennisgeving:

«De Burgemeester van Schiedam,

«Gelet op de waarschuwing van den 9 dezer, waarbij bevolen is, dat geene vereenigingen op de openbare straat van meer dan drie personen mogen plaats hebben.

«Overwegende dat dergelijke maatregel uit zijnen aard slechts tijdelijk behoort te zijn, en in het belang der ingezetenen zoodra mogelijk dient te worden opgeheven.

«Overwegende, dat de rust en orde in de gemeente genoegzaam hersteld zijn, zoodat daartoe kan worden overgegaan.

«Geeft te kennen dat, te rekenen van de afkondiging dezer, het verbod om zich met meer dan drie personen op de openbare straat te vereenigen, wordt opgeheven.

«En zal deze worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is.

«Gedaan te Schiedam, den 16 September 1854,

«De Burgemeester voornoemd:

L. Knappert.»

«Sedert ons vorig berigt, zegt de *Schiedamsche Courant* omtrent de alhier voorgevallen wanordelijkheden, is de rust niet verstoord geworden. De majoor Kock is des Donderdags namiddags naar het kamp bij Zeijst teruggekeerd, en bleef het kommandement alzoo in handen van den heer kapitein-kommandant van het detachement rijdende artillerie, jonkheer von Pestel. Wij stemmen volkomen in met het algemeen gevoelen, dat de militaire magt met buitengewoon overleg is te werk gegaan, niet alleen in het bedwingen, maar ook in het voorkomen van meerdere rustverstoring; aan het beleid van bovengenoemden kommandant en der overige officieren heeft Schiedam het voor een groot gedeelte te danken, dat de orde op eene voortreffelijke wijze gehandhaafd werd.

De schutterij heeft zich voortdurend met eervollen ijver gekweten, ook van de politie is dit in alle opzigten te getuigen; de justitie blijft een naauwgezet onderzoek voortzetten, zeer vele getuigen worden steeds gehoord. De heer kantonregter Mr. L. G. Greeve, met den griffier van het kantongeregt, verleenen met de meeste welwillendheid en ijver hulp in het doen der verhooren; ten gevolge van die verhooren zijn, na ons vorig berigt, nog weder gearresteerden naar Rotterdam vervoerd. (*S. C.*)

Kampen, 16 Sept. Gister avond was de geheele stad met gaz verlicht, hetwelk bijzonder aan de goede verwachting voldeed. Het fraaije weder lokte velen uit om deze nieuwe vertooning te aanschouwen.

Men schrijft in *de Hollander*, kolonie Michigan, dd. 17 Augustus:

Verleden week werd onze kolonie bezocht door eenige Nederlandsche te New-York en Buffalo wonende heeren. Met genoegen maakten wij met sommigen hunner kennis. Hun ons aangenaam bezoek heeft op eenigen van hen die uitwerking gehad, dat zij het voornemen hebben opgevat, om, zoodra doenbaar, met hunne gezinnen met der woon in ons midden te komen. Hunne eenparige getuigenis was: «Gij zijt in het algemeen ons veel voor!»

Van allerwege uit onze nederzetting hooren wij met blijdschap en dankbaarheid gewagen van den gezegenden en volbragten hooi-, tarwe-, rogge- en haveroogst. De boekweit, aardappelen, maïs en andere nog te veld staande gewassen beloven, door elkander genomen, mede een ruimen oogst.

Zalt-Bommel, 15 Sept. Wij vernemen, dat Ds. C. Hooijer, den 1 October, plegtige gedachtenis zal vieren zijner onder ons vervulde vijfentwintig-jarige evangeliebediening.

Den 5den dezer zijn te Lissabon uitgewisseld de acten van bekrachtiging op de overeenkomst tot wederzijdsche uitlevering van boosdoeners, den 22sten Junij ll. tusschen Nederland en Portugal gesloten.

Van regeringswege zijn, ten behoeve der kamers van koophandel en fabrieken, verzonden exemplaren der jongste uitgave van den catalogus der algemeene Duitsche tentoonstelling te München in 1854.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Rio Janeiro zijn aldaar gedurende het eerste halfjaar van 1854 aangekomen 4 Nederl. schepen, als: uit Callao 1 met guano, uit Buenos-Ayres 1 in ballast, uit Newcastle 1, uit Hartlepole 1 met steenkolen.

Naar vreemde havens vertrokken 5 Nederl. schepen, als: naar Cowes 1 met guano, naar het Kanaal 1 met koffij, naar Bahia 1 in ballast, naar Rio-Grande 1, naar Valparaiso 1 met steenkolen.

Théâtre-Royal-Français.

Gelijk in het laatste schrijven over het tooneel werd te kennen gegeven, was het ons voornemen niet om, meer over de debuten te spreken. Wij meenden genoegzaam in de gelegenheid te zijn geweest om onze meening over de artisten te uiten. Men heeft ons evenwel gevraagd, waarom wij met geen woord van den danser en van de danseres gewaagd hebben. Daarop was het eenvoudig antwoord, dat wij het, bij den tegenwoordigen zeer ondergeschikten toestand van het *corps de ballet*, niet van genoeg belang konden achten, om het publiek daarmede bezig te houden, en dat het bijna om het even was of de danser of danseres iets beter of iets minder goed waren. Aan Mejuvrouw Berlin evenwel hebben wij gemeend eene regtmatige hulde te moeten brengen, want zulk eene danseres moet niet gelijkgesteld worden met de andere min of meer middelmatige choregraphische artisten. Nu evenwel, na het schouwspel waarvan wij laatstleden Zaturdag avond getuige waren, zou men het ons teregt ten kwade kunnen duiden, indien wij niet met een woord spraken van de tweede danseres, mej. Cracovie. Wat of die danseres toch wel mag bewogen hebben om zich zoo onbetamelijk te gedragen als zij dat deed in *le Boléro de Cadix*. Meent zij het publiek genoegen te doen en voor zich te kunnen innemen met al die zeer vrije bewegingen, welke alle perken van welvoegelijkheid, om niet een harder woord te, gebruiken, te buiten gaan en die wij tot walgens toe hebben moeten aanschouwen? Indien dat de reden is waarom mej. Cracovie zich zoo uitgesloofd heeft in buitensporige passen, dan mogen wij haar gerust te kennen geven, dat zij zich deerlijk zal bedrogen vinden. Geen fatsoenlijk publiek, geen publiek dat zedelijk gevoel heeft, en zij wete het, zoodanig is het Haagsche publiek bij uitnemendheid, zal zulke gedragingen blijven dulden. Daarom raden wij mejufvrouw Cracovie ernstig aan, haren dans een waardiger karakter te geven en het publiek vertooningen te sparen, die eerder in den *Runelagh* dan in eene Schouwburgzaal passen. Dat de zonderlinge toejuiching, die haar ten deel viel, de danseres niet misleide; wij schrijven die ovatie gerust op rekening van de *hoog* geplaatste toeschouwers.

De administratie heeft bekend gemaakt, dat de *premier fort ténor* zijne verbindtenis heeft opgezegd, maar zich bereid verklaard het emploi te vervullen tot aan de komst van zijn opvolger. Zaturdag avond is M. Lapierre dus opgetreden in *La Juive* en hij heeft zich beijverd om de rol van *Eléazar* zoo goed mogelijk, en zeker niet onverdienstelijk, voor te dragen. Wij vermelden met genoegen, dat het publiek den zanger een blijk van erkentelijkheid heeft gegeven voor zijne welwillende medewerking en zijn ijver, M. Lapierre is na het groote air van het tweede bedrijf teruggeroepen. Moge de heer Bovier Lapierre op een tooneel nog vele dergelijke bewijzen van hulde ontvangen.

Eerste Huwelijks-afkondiging.

Zondag den 17 Sept. 1854.

Josephus Christiaan Jacobus Johannes de Bruijn, 23 j., met Louisa Catharina Maria Fillet, 22 j. — Antonius Franciscus Heldoorn, 45 j., wedr. van Johanna Euphemia Goudoever, met Wilhelmina Petronella Asmus, 29 j. — Johannes Adrianus Laros, 68 j., laatst wedr. van Anna Hesthera Lambertina Casteljin, met Maria van Ree, 40 j., wed. van Hendrikus Gerhardus Reugers. — Wilhelmus Franciscus Meershoek, 31 j., met Johanna Digna Cornelia Borsboom, 27 j. — Willem Christiaan Louis Victor Lousberg, 31 j., met Catarina Hubertina Malchair, 32 j., wed. van Guillaume Beaurieux. — Pieter Zijlstra, 26 j., met Maria Theresia van Dillen, 30 j. — Hendrik Jordan, 31 j., met Wilhelmina Liesabetta Kleijn, 28 j. — Jacobus Cornelis Berkhout 23 j., met Hendrika Philippina van der Loos, 21 j. — Wilhelmus Laurentius Bogaars, 20 j., met Maria Magdalena Goffijn, 20 j. — Dirk Hoos, 65 j., laatst wedr. van Johanna van der Wulp, met Catrina Willemina van Bommel, 54 j., wed. van Josephus Weijnen. — Eliëzer [illegible] heim, 28 j., met Lea Engeltje Hartogensis, 23 j. — [illegible] Henri Felix du Monceau, met Sophie Felecia Aimee Deforest [illegible] — Otto Willem Bopp, 26 j., met Elisabeth Barbara Lod[illegible] 33 j., wed. van Wilhelmina Hendrikus Bijl. — Johannes [illegible] ritsen, 41 j., wedr. van Johanna Ossendrijver, met Kni[illegible] Spaans, 21 j. — Wilhelm Bartholomeus Pabst, 31 j., met Maria Anna Schulte, 35 j.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 18 September 1854.

	Pct.			Pct.	
Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned.W.Schuld.	2 1/2	60 3/4 15/16 7/8		Pct.	
Dito Certificat.	3	72 3/8	*Hope* 1798/1816	5	[illegible]
Dito Dito	4	91 1/16 1/8	Dito 1828/1829	5	[illegible]
O. I. Leening	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3 1/2		Dito Dito	4 1/2	
Hand.-Maats.	4 1/2		Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	[illegible]
Certificaten	2 1/2		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild*	2 1/2		Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito	6	
Obligatiën	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	18 5/8 11/16	Obligatiën	4	
Dito Buitenl.	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	33 1/8 1/4 3/16			
Bew. Sp. Com.		5 5/16	Metalliek	5	[illegible]
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	[illegible]
Portugal.			Dito lett. B.	5	[illegible]
Londen nieuwe	5	36 7/8 15/16	Dito 1847	2 1/2	[illegible]
Dito uitgest	4		Dito 1851/1852	2 1/2	[illegible]

Braz. bij Roths. te Lond. 1843. 5 pct. 97; Londen 3 pct. $23\frac{13}{16}$, $\frac{7}{8}$; dito Onb. $23\frac{13}{16}$, $\frac{7}{8}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{4}$.

Van geene der genoteerde fondsen waren handel en [illegible] heden van meldenswaardigen aard, de stemming was [illegible]

FRANKFORT, Zaturdag 16 Sept. Metalliek 5 [illegible] Spanje binnenl. 3 pct. $33\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{3}{8}$; dito [illegible] Amst. $99\frac{5}{8}$; dito Londen $117\frac{1}{4}$; dito Parijs $93\frac{1}{2}$; [illegible] $100\frac{1}{2}$.

LONDEN, Vrijdag 15 September (2 ure). Consols [illegible] $95\frac{1}{2}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{3}{4}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. $71\frac{1}{2}$; [illegible] $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$ nom.; Spanje binnenl. 3 pct. [illegible] dito 1 pct. $18\frac{5}{8}$; dito Certific. $5\frac{3}{8}$, $\frac{5}{8}$; dito Passiven [illegible] Russen $4\frac{1}{2}$ pct. $88\frac{3}{4}$; dito 5 pct. 99; Holl. $2\frac{1}{2}$ pct. [illegible] dito 4 pct. 94; Sardinie 5 pct. 88; Turksche leening [illegible]

PARIJS, Vrijdag 15 September. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. [illegible] 3 pct. 73.95; Sp. 3 pct. $33\frac{1}{8}$.

De beurs flaauw op de in den *Moniteur* opg[illegible] ligting.

WEENEN, Vrijdag 15 September. N. Metall. $85\frac{1}{2}$; Wissel Londen [illegible] $96\frac{3}{4}$; Bankactien 1256; Zilver 19; dito op Parijs $138\frac{1}{2}$.

Fondsen vast in weerwil van de lagere koersen van [illegible]

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Grav[illegible]